

Preneu-m'ho tot...

Climent Forner,
Preneu-m'ho tot, deixeu-me la Paraula,
(Poesia, 1945-2007),
Ed. L'Albí,
Berga 2007.

Coincidint amb l'arribada a la fita dels vuitanta anys d'edat, l'escriptor Climent Forner i Escobet (Manresa, 1927) ha recollit en un sol volum la seva producció poètica diguem-ne major, sota el títol *Preneu-m'ho tot, deixeu-me la Paraula* (Poesia, 1945-2007). Així el lector té aplegats molts poemes que romanien escampats en diversos llibres ja difícils de localitzar o que encara no s'havien aplegat en llibre.

Al nostre entendre, Climent Forner té tres característiques: és un poeta «tot-terreny», en el sentit que ha escrit molt i per a tota mena de finalitats, sovint lligades amb la seva missió sacerdotal; és un versificador de gran virtuosisme, que domina mestrívolament

la tècnica mètrica (vegeu-ho, per exemple, en «L'Ull de Taüll», pp. 439-443), i és actualment un poeta de primera categoria.

Sobre la darrera característica, subscriu el que afirma Joan Ferrer i Costa en el pròleg: «Climent Forner és un poeta fonamental i absolutament imprescindible en la literatura catalana de la segona meitat del segle XX i d'aquest començament del segle XXI. Crec que ningú com ell no ha estat capaç d'expressar en versos catalans una gamma tan àmplia d'experiències humanes formulades com a diàleg entre l'home, la comunitat del seu poble i el Misteri que dona sentit a l'existència. La seva poesia recollida en aquest llibre és un clàssic contemporani.»

Com que a nosaltres ens interessa especialment la llengua, subratllem també el paper essencial que aquesta juga en la producció forneriana. Diu ell mateix, en uns «Mots de l'autor»: «Encara que m'atreveixi a jugar amb les paraules talment un infant entremaliat, per a mi la llengua –tota llengua, per minoritària que sigui– és sagrada, i com a tal ha de ser respectada, valorada i, si cal, defensada, com és el cas de la catalana, tan menystinguda, perseguida i tot per causes polítiques.» I, en l'epíleg, Joan Martí Alanís recorda que per a Forner «la fe en Déu i en Catalunya formen un tot indissoluble» i que «s'ha dedicat a la poesia gràcies a la llengua de la qual s'ha enamorat com d'una noia bellíssima».

Baixant a detalls, observarem que aquest escriptor exquisit

fa servir unes combinacions pronominals estudiades pel qui signa aquesta ressenya (vegeu l'article «Una combinació de pronoms febles admissible?», dins *Llengua Nacional*, núm. 42, primavera 2003, pp. 21-24). Ho podeu comprovar a les pp. 352 («De vegades se m'afues i et perdo per laberints ...»), 458 («Tu se m'acostes de puntetes ...») i 523 («se'm dónes»). Fet, doncs, que abona l'opinió d'acceptar-les com a correctes, si bé secundàries, com es fa amb altres combinacions de pronoms febles.

Una altra observació que faríem és que el volum (de 720 pàgines) hauria resultat més lleuger (en tots els sentits) si no s'hi haguessin posat les «traduccions i versions» de poetes catalans antics (alguns dels quals escrivien en llengua provençal, i els altres, ja en català) de les pp. 589-684. En efecte, aquests poetes antics, que escrivien en un idioma molt semblant al nostre o ja pròpiament en el nostre, val més llegir-los en la versió original –ajudats de les notes o explicacions adients– que no pas fer-ne adaptacions en vers, que resulten híbrides i més o menys anacròniques. En tot cas, opinem que aquestes traduccions i versions no escauen a un volum que recull la producció canònica del poeta Climent Forner.

I l'última observació és advertir que, com sol passar en les primeres edicions dels llibres, en aquest també s'hi han escapat una sèrie d'errors o errates. Per a advertiment dels lectors i per a guiatge de l'editor a l'hora de fer-ne una segona edició, anotem els següents: «es prepara per la

trobada» per «es prepara per a la trobada» (p. 23); «Em ric» per «Em dic» (p. 91); «Dels dels països» per «Des dels països» (p. 154); «enconfeu» per «enconfreu» (potser) (p. 156); «I tant sí se'n va parlar!» per «I tant, si se'n va parlar!» (p. 157); «fan de Barça» per «fan del Barça» (p. 165); «Sorgorb» per «Sogorb» (p. 167); «sobra la host» per «sobre la host» (p. 173); «Catalunya amb vós s'empara» per «Catalunya en vós s'empara» (pp. 195 i 197); «s'hi complavia» per «s'hi complaïa» (p. 199); «compediment» per «compadiment» (p. 234); «garces» per «garses» (p. 351); «quixot de surt» per «quixot que surt» (p. 364); «unànimament» per «unànimament» (p. 366); «d'un pit retort» per «d'un pi retort» (p. 398); «quan en la meva fons» per «quan en la meva boca fons» (p. 466); «guerra arabo-israeliana» per «guerra àrabo-israeliana» (p. 493); «sinó fos ... de l'Hudson» per «si no fos ... del Hudson» (p. 513); «de no saber perquè» per «de no saber per què» (p. 541); «no se sap exactament perquè» per «no se sap exactament per què» (p. 601); «al primer cop d'ull» per «a primer cop d'ull» (p. 621); «tal vegada sigui» per «tal vegada és» (p. 627); «mitjorn» per «migjorn» (p. 656).

En conjunt, doncs, Mn. Climent Forner –escriptor vinculat especialment al bisbat de Solsona i a la comarca del Berguedà– ens ha ofert un llibre important, que cal que sigui conegut, essent com és una aportació destacada a la poesia catalana dels nostres temps. ◆

JOSEP RUAIX I VINYET

Sobre la cursiva

Pere Farrando,
Sobre la cursiva. Ús en els textos impresos per marcar els estrangerismes,
Pagès Editors,
Barcelona 2008.

Com és sabut, la cursiva és un recurs tipogràfic que serveix per a marcar determinats mots o fragments en un text, en oposició a la lletra rodona. En diverses tradicions tipogràfiques, incloent-hi la catalana, els estrangerismes es marquen precisament amb aquest recurs. Ara bé, com fan notar

Josep M. Pujol i Joan Solà en el seu llibre *Ortotipografia. Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic* (Columna, 1995, 2a ed. 2000), el marcatge tipogràfic dels estrangerismes no és una qüestió simple. En efecte, per poc que ens hi fixem veurem que poden sorgir solucions aparentment contradictòries en una mateixa publicació, en una mateixa col·lecció, etc.; o pot passar que un mateix diccionari tracti d'una manera diferent els estrangerismes d'un determinat àmbit, posem per cas el de la música. Davant d'això, Pere Farrando ha elaborat el manual *Sobre la cur-*

siva, en què planteja la qüestió analitzant-la des de diversos punts de vista. L'autor ofereix, en la segona meitat de l'opuscle, algunes instruccions sobre com es poden gestionar des del punt de vista tipogràfic els estrangerismes. Farrando no ofereix una llista de solucions concretes, sinó que apunta les diverses opcions que té l'autor o l'editor del text a partir de diversos criteris (incloent-hi els aspectes estètics i estilístics, la voluntat expressiva, etc.). ◆

XAVIER RULL